

Panaeolus foenisecii (Gazonvlekplaat)
Paxillus involutus (Gewone krul-
zoom)
Peniophora rufa (Espeschorszwam)
Pholiota mixta (Bospadbundelzwam)
Psathyrella candolleana (Bleke franje-
hoed)
Psilocybe semilanceata (Puntig kaal-
kopje)
Rickenella fibula (Oranjegeel trechter-
tje)
R. swartzii (Paarsharttrechtertje)
Russula aeruginea (Groene berkerus-
sula)

R. exalbicans (Verblekende russula)
R. foetens (Stinkende russula)
R. nitida (Kleine berkerussula)
R. cfr. parazurea (Berijpte russula)
R. velenovskyi (Schotelrussula)
R. versicolor (Bonte berkerussula)
Scleroderma areolatum (Kleine aard-
appelbovist)
S. citrinum (Gele aardappelbovist)
Trametes gibbosa (Witte bultzwam)
Tricholoma argyraceum (Zilveren rid-
derzwam)
T. fulvum (Berkeridderzwam)
Xerocomus rubellus (Rode boleet)

We bedanken Mieke Verbeken en de andere leden van de Oost-Vlaamse Mycologische Werkgroep voor de determinaties van het ingezamelde materiaal.

*Vergadering op dinsdag 14 november 1995
in de gebouwen van het H.I.K.W. van de Universiteit Gent*

Aanwezig : de leden : M. ALDERWEIRELDT, B. BEYST, K. CAMELBEKE, C. COCQUYT, A. COOMANS, D. DE BAKKER, L. DE BECK, D. DEGHEELE, K. DECLEER, L. DE LOOSE, L. DE MEESTER, B. DE MUYNCK, M. ESPEEL, W. GEEBELEN, E. GERAERT, P. GOETGHEBEUR, R. HERMAN, M. HOFFMANN, M. HOOGEWIJS, I. HOSTE, J. HOSTENS, J. HUBLE, L. KINDS, E. KUIJKEN, J. MATON, P. MEIRE, T. MOENS, I. MOUTON, K. MUylaERT, D. NOLF, N. PEIREN, M. POLFLIET, R. RAMMELOO, G. RAPPE, I. ROELEN, E. SCHOCKAERT, K. VAN DER GUCHT, P. VAN DER VEKEN, T.-M. VAN MAELE, J. VAN WAEYENBERGE, R. VIANE, M. VINCX. — *Niet-leden* : 61. Totaal : 104.

Verontschuldigd : G. HASPESLAGH, A. HUYSEUNE, R. SCHALLIER, O. VANDERBORCHT.

De voorzitter vangt de vergadering aan met een in memoriam naar aanleiding van het overlijden van Frank De Raeve. Hierna worden twee verslagen voorgelezen van de voorgaande vergaderingen, waarna het laboratorium, dat in de thema-uitenzetting belicht zal worden, kort wordt voorgesteld. Prof. Dr. Magda Vincx en haar medewerkers zullen het „**Onderzoek van benthos in het mariene ecosysteem binnen de Sectie Mariene Biologie van het Instituut voor Dierkunde**” nader belichten.

Het benthos, gedefinieerd als alle organismen die op of in de bodem leven, vormen het centrale onderzoeksthema van de Sectie Mariene Biologie. In de

traditie van het Instituut voor Dierkunde is morfologisch-systematisch onderzoek sterk gericht op vrijlevende nematoden. Het ecologisch onderzoek richt zich op de samenstelling en de functie van het benthos die onder meer bepaald worden door de aard en de hoeveelheid van organisch materiaal dat sedimenteert op de bodem vanuit de waterkolom. Tevens is er een terugvloeï van anorganische nutriënten naar de waterkolom als gevolg van microbiële activiteit in de bodem. Op die manier bestaat er een duidelijke afhankelijkheid tussen het plankton (organismen in de waterkolom) en het benthos. Deze interactie wordt gedefinieerd als de benthopelagische koppeling.

In de loop der jaren heeft het onderzoek zich toegespitst op verschillende gebieden, met name 1. de Noordzee en estuaria, 2. de diepzee van de Atlantische Oceaan, 3. tropische kustgebieden van Oost-Afrika en 4. Antarctica. Met name aspecten van het Noordzee-onderzoek werden verder toegelicht door enkele medewerkers.

Kris Hostens sprak over „**De rol van het epibenthos in de Nederlandse Delta**”. Het epibenthos omvat de juvenielen van de demersale vissen (grondels, platvissen, kabeljauwachtigen) en de mobiele invertebraten (garnalen, krabben en stekelhuidigen). De Nederlandse Delta omvat de binnen- en buitengaats watermassa's in ZW-Nederland, i.e. de Westerschelde, Oosterschelde en Grevelingen. Na 25 jaar menselijke ingrepen zijn er veranderingen opgetreden in de geomorfologie, hydrologie en biologie. In een ecologische studie wordt enerzijds gezocht naar structurele patronen in ruimte en tijd, en anderzijds naar functionele patronen (vnl. groei en voeding). De ruimtelijke structuur in de epibenthische gemeenschappen is vooral gekarakteriseerd door de vorm (geulplaat) en textuur (zand-slib) van de bodem en de golfbeweging (getij-golfslag). Het zandige complex van de Grevelingen Buitendelta b.v. is een typisch gebied voor Zandspiering en Griet. De rustige, slibrijke binnendijkse Grevelingen wordt dan weer gekenmerkt door Grondels, Schol en Bot. In estuaria spelen ook de saliniteit-zuurstof-turbiditeit een rol. In de Westerschelde is het brakke gebied b.v. tweemaal zo rijk aan vooral garnaal en juveniele platvis, dan het mariene deel. In de Westerschelde zijn echter duidelijk de gevolgen van de organische overbelasting en de industriële vervuiling merkbaar.

Nancy Fockedeij stelde het onderzoek voor van „**De hyperbenthische gemeenschappen van het Belgisch continentaal plat en de Westerschelde**”. Hyperbenthos is de fauna, die in de onderste meter van de waterkolom vertoeft en van de nabijheid van de bodem afhankelijk is (b.v. aasgarnalen, vlokreeftjes, zeepissebedden en de larvale stadia van krabben, garnalen, enz.). Op het Belgisch continentaal plat (onderzoek Ann Dewicke) werden vijf gemeenschappen geïdentificeerd, die een belangrijke gradiënt loodrecht op de kustlijn vertonen. Hoe verder van de kust hoe lager de densiteit en de biomassa worden, terwijl de diversiteit in deze richting toeneemt. In de Westerschelde worden over het hele jaar twee gemeenschappen aangetroffen langs de estuariene gradiënt : één in het westelijke mariene deel en één typische brakwatergemeen-

schap in het oostelijke deel. Stroomopwaarts in het estuarium stijgt de densiteit en de biomassa van het hyperbenthos, maar wordt de gemeenschap steeds minder divers. De antropogene belasting van de Schelde is in het stroomopwaartse deel van het estuarium verantwoordelijk voor een hoge heterotrofe bacteriële activiteit. Dit leidt tot extreem lage zuurstofconcentraties in de waterkolom, waardoor de hyperbenthische fauna er volledig afwezig is.

De situatie van de Westerschelde werd vergeleken met deze in andere West-Europese estuaria. In de Gironde, de Eems en de Elbe is dit gebied nu juist de meest productieve zone voor het hyperbenthos. Enkele soorten die typisch zijn voor de zeer laagsaline zone van deze estuaria zijn in de Schelde volledig afwezig. Andere soorten zijn er opgeschoven naar de meer saliene zone.

„Het macrobenthos van de kustbanken als voedsel voor de Zwarte zee-eend” werd voorgesteld door Steven Degraer. Jaarlijks overwinteren enkele duizenden Zwarte zee-eenden op de ondiepe zandbanken voor de Belgische kust. Dit gegeven leidde reeds tot verschillende internationale beschermingsstatuten, o.a. RAMSAR conventie. De soortensamenstelling van het macrobenthos van de Middenkust (Stroom- en Balandbank) verschilt nagenoeg niet van deze van de Westkust (Potje, Broersbank en Den Oever). In beide gevallen zijn Polychaeta (Borstelwormen) gevolgd door Bivalva (Tweekleppigen) het meest dominant. Wat de soortenverdeling en densiteiten betreft bezit de Middenkust een armere benthosgemeenschap dan de Westkust. Twee bivalven, *Spisula subtruncata* en *Macoma baltica*, volgens de literatuur belangrijk voedsel voor de Zwarte zee-eend, zijn er goed vertegenwoordigd. Verder onderzoek spitst zich dan ook toe op de groei, productie, recrutering, enz. (i.e. populatiedynamica) van deze in het ecosysteem belangrijke Bivalva.

Onder de titel **„Meiofauna van de Noordzee : wat, waar, wanneer en waarom? Een veldecologische en experimentele benadering”**, stelde Tom Moens de eerste resultaten voor van een studie door Maaïke Steyaert naar de correlatie tussen de verticale verdeling van nematoden in sedimenten enerzijds, en van de biogeochemische karakteristieken van die sedimenten anderzijds. Twee staalnamepunten langs de Belgische kust werden onder de loep genomen, waarbij in de ene een duidelijke correlatie werd aangetoond tussen de redoxtoestand en de distributie van drie dominante nematodensoorten. Vermoedelijk wordt competitie voor voedsel tussen deze nematoden vermeden door een verschillende tolerantie voor verlaagde O₂-concentraties. Op de andere staalnameplaats is het voedselaanbod determinant voor het voorkomen van de twee meest abundante nematoden. De spreker toonde evenwel aan dat ondanks de toenemende veldecologische informatie over mariene nematoden, de fundamentele vragen over hun rol in sedimenten grotendeels onbeantwoord blijven. Hij illustreerde hoe, aan de hand van observaties van voedingsgedrag, en van experimenten met gelabeld voedsel, een inzicht kan verkregen worden in de enorme complexiteit van trofische strategieën van mariene nematoden. De spreker besluit met de vaststelling dat er nog veel methodologische obstakels

voor het kwantificeren van de interacties van nematoden met de lagere niveaus in het voedselweb overeind blijven.

*Ornithologische excursie naar het Natuurreservaat
Bourgoyen-Ossemeersen te Gent-Mariakerke
op zaterdag 16 december 1995
o.l.v. Bart De Muynck en Marc Batsleer*

Zoals het op een echte ornithologische excursie betaamt, vroor het die morgen, en de tenen van de dertien deelnemers, netjes verpakt in rubberen laarzen zoals gevraagd op de uitnodiging, zullen het geweten hebben. Helaas zagen de eenden en steltlopers dit vriesweer minder positief tegemoet, en nogal wat van onze gevederde vrienden waren elders gaan vliegen.

De Bourgoyen-Ossemeersen zijn een complex van vochtige graslanden, waar van de 210 ha die het gebied groot is 's winters zo'n 60 ha onder water komen te staan, doordat met een sluis regenwater wordt tegengehouden. Het gebied is van nationaal ornithologisch belang, maar de aldus ontstane waterpartijen zijn wel ondiep, en vriezen relatief snel dicht. De talrijke vogels slagen er weliswaar in met stevig voetenwerk een wak ijsvrij te houden, maar feit blijft dat bij aanhoudend vriesweer een groot deel van de populaties eenden en steltlopers wegtrekken naar meer open wateren, of meteen verder zuidwaarts of kustwaarts trekken. Deze relatieve vogelschaarste was dan wel een tegenvaller, maar het had toch tot voordeel dat de excursieleiders veel en gedetailleerde uitleg konden verschaffen over de soorten die we wel konden waarnemen. Er werd ook een korte schets gegeven van de geschiedenis van het gebied en de huidige beschermingsstatus, waarbij het plezier doet te melden dat de Stad Gent, die eigenaar is van zowat 75% van de meersen, via recente BPA's het gebied een actieve bescherming poogt te bieden.

De vogels dan : behalve een blitsbezoek van een paar Watersnippen en een verdwaalde Kempshaan, een paar ineengedoken Blauwe Reigers aan de kant, een verre Buizerd en een inspectiebezoek van een koppel Staartmezen, waren het vooral de paar honderd Smienten die de show stalen. Een behoorlijk aandeel was in gemengde slagorde met Meerkoet aan het grazen op de weiden, de rest rustte aan de kant of was aan het peddelen om het wak wak te houden. Ertussen konden we na enig zoekwerk ook een paar Wilde Eenden, een wijfje Pijlstaart en een paar Wintertalingen ontwaren. Slobeenden waren er wel een paar tientallen, en van deze toch wel parmantige dieren leerden we bij dat ze met de ruim bemeten bek achter plankton aanslobberen. Overigens hebben we het foerageergedrag van de Slobeend ook in de praktijk te zien gekregen, toen we na het bezoek aan de Bourgoyen-Ossemeersen ook nog een korte excursie naar de zandgroeve van Ter Beke maakten. Het diepere water aldaar resulteerde in de aanwezigheid van duikeenden (een honderdtal Kuif- en Tafel-